

УДК 373.011.3 – 057.87

Носко М. О.ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9903-9164>*Дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (Чернігів, Україна) E-mail: rektor@chnpu.edu.ua***Галаманжук Л. Л.**ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9359-7261>*Доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і методик дошкільної освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Кам'янець-Подільський, Україна) E-mail: yedinak.g.a@gmail.com***Носко Ю. М.**ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-1077-8206>*Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (Чернігів, Україна) E-mail: ulianosko5@gmail.com*

СТАН РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІВЧАТ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У РІЗНИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вивчали за даними літературних джерел стан розв'язання проблеми проектування, а також реалізації у практичній діяльності технологій і програм фізичної підготовки військовослужбовців-дівчат на етапах професійного становлення, у тому числі під час навчання в спеціалізованих закладах вищої освіти. Проаналізовано 48 джерел інформації та встановлено, що реалізація гендерної політики в усіх воєнізованих формуваннях призвела до значного збільшення кількості жінок поміж військовослужбовців, молодшого і старшого керівного складу. У зв'язку з цим важливим є розроблення програм фізичної підготовки, що передбачають врахування різних особливостей, зокрема організаційно-методичних, певною мірою змістових, а також комплексів морфофункціональних особливостей та зумовлених професією функцій. У процесі фізичної підготовки у майбутніх офіцерів-прикордонників необхідно формувати готовність до самопізнання. У процесі фізичної підготовки використовувати розроблену методику і визначені педагогічні умови, пов'язані з розвитком професійної компетентності майбутніх магістрів управління органами охорони державного кордону. Але найбільш глибоко питання фізичної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників пов'язані з концептуальними положеннями підготовки до фізичного виховання особового складу.

Водночас відзначаємо, на недопуценні уніфікації, передусім змісту фізичної підготовки чоловічого та жіночого контингенту, причому різних військових формувань. Ураховуючи це можна зазначити, що дотепер у професійній педагогіці практично повністю відсутні дослідження, присвячені проблематиці фізичної підготовки жіночого контингенту ДПСУ, у тому числі майбутніх офіцерів-жінок, які навчаються в спеціалізованому закладі вищої освіти.

Ключові слова: *дівчата, військовослужбовці, прикордонна служба, фізична підготовка, окремі програми, заклад вищої освіти.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реформування Державної прикордонної служби України, Збройних Сил України, інших військових формувань передбачає, крім іншого, також вирішення гендерного питання. Зокрема, згідно Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 року, № 1189-р «Про схвалення Стратегії

розвитку Державної прикордонної служби», одне з провідних завдань полягає у впровадженні в систему прикордонного контролю європейських норм і стандартів [30].

Гендерне питання в цьому завданні посідає важливе місце [9; 23; 29]. Тому в заходах реформування вітчизняної Державної прикордонної служби України (ДПСУ), що реалізуються на сучасному етапі, гендерне питання є одним із провідних. У зв'язку з цим особливою актуальністю набуває наукова проблематика, що пов'язана з ефективною підготовкою майбутніх офіцерів-жінок до професійної діяльності під час їхнього навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Рух незалежної України до набуття повноцінного членства в Європейському Союзі зумовлює необхідність забезпечити відповідні стандарти у функціонуванні державних інституцій та життєдіяльності суспільства [13; 39].

Один із кроків держави з реалізації зазначеного – підписання президентом України Петром Порошенком законопроекту «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях» [38].

За даними Генштабу, жінки складають 22,4% від загальної кількості військовослужбовців Збройних Сил України (ЗСУ); на різних посадах проходять службу понад 25 тисяч жінок, із них понад 3 тисячі є офіцерами [3].

Як зазначає Н. Ю. Чупрінова [33], у 2012 році кожний п'ятий військовослужбовець в Україні був жінкою, а армія вважалася однією з найбільш фемінізованих у Європі. Від початку конфлікту на Сході України жінки беруть участь у військових діях у складі добровольчих батальйонів, Нацгвардії та ЗС України. При цьому, в Нацгвардії України служать 2598 жінок-військовослужбовців, з них 352 є офіцерами, 2246 – військовослужбовці за контрактом старшинського, сержантського і рядового складу.

Ця авторка також зазначає, що в зоні бойових дій на Донбасі завдання виконує 2 тисячі жінок, а загалом кількість учасниць антитерористичної операції становить понад 6 тисяч. Наразі 10 тисяч жінок служать на посадах, що визначають боєздатність ЗСУ, понад 31 тисяч працює в ЗСУ на цивільних посадах. Згідно інформації з доповіді президента України Петра Порошенка до Дня захисника Вітчизни у лавах ЗСУ сьогодні налічується майже 55 тисяч жінок [40].

Водночас, дані дослідників дозволяють конкретизувати зазначене, зокрема про таке: Україна входить до числа країн з найвищою кількістю жінок-військовослужбовців, а саме 14%; за даними Адміністрації Державної прикордонної служби України (ДПСУ) на сьогодні у відомстві проходять службу понад 500 офіцерів-жінок або 8% від загальної кількості всіх офіцерів; усього чисельність таких, хто проходить службу і працює, становить понад 8,5 тисяч [1]. За даними інших дослідників у лавах ДПСУ проходить службу 30 000 осіб, із яких 5 000 – це жінки [12].

За інформацією О. В. Селіванової [27] в 2006 році було 308 офіцерів жіночої статі, що становило 4,7% від загальної кількості всіх офіцерів. Як зазначає О. В. Деркач [9], протягом останніх років ДПСУ зробила великий крок уперед у забезпеченні політики рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.

Разом із зазначеним позитивом, окремі дослідники [15; 48] наголошують на відсутності дотепер досліджень, спрямованих на розроблення ефективних програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів-жінок ДПСУ під час їхнього навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти. Зазначене свідчить про необхідність розв'язання виокремленої наукової проблеми.

Мета, методи та організація дослідження. *Мета* дослідження – встановити стан розробленості проблеми, пов'язаної з реалізацією процесу фізичної підготовки дівчат, які навчаються у спеціалізованих закладах вищої військової освіти. Для досягнення мети використовували такі загальнонаукові методи, як аналіз, узагальнення, систематизацію [34, 53]. Організація дослідження не відрізнялася від визначених спеціальною літературою положень й умов [34; 35].

Результати дослідження. Позитивна тенденція, яку видно при порівнянні наведених даних, пов'язана з реформуванням ДПСУ. Вона передбачає, крім іншого, також вирішення гендерного питання. Так Стратегією розвитку ДПСУ, як одне з провідних завдань, передбачено впровадження у систему прикордонного контролю європейських норм і стандартів [30]. У зв'язку з цим зазначається [9], що станом на 2018 рік 25% особового складу ДПСУ – це жінки, а саме: біля 7 тисяч – військовослужбовці та 4 тисячі працівників, з яких 13% або одна тисяча – це офіцери, решта – молодший персонал і працівники відомства. При цьому, офіцери-жінки обіймають близько 15% керівних посад в органах та підрозділах ДПСУ. 13 офіцерів-жінок перебувають у кадровому резерві на керівних посадах (у тому числі перших заступників і заступників начальників органів, а також керівників підрозділів охорони кордону). Майже 150 жінок навчається в Національній академії ДПСУ імені Богдана Хмельницького (понад 16% від загальної кількості курсантів). В органах ДПСУ, які виконують завдання в районі проведення операції об'єднаних сил, проходять військову службу біля 370 військовослужбовців-жінок та працюють близько 90 жінок-цивільних. Крім цього, у ДПСУ реалізуються заходи в межах Національного плану дій «Жінки, мир, безпека», передбаченого на період до 2020 року.

Деякі дослідники [31] зазначають, що метою гендерної політики у ДПСУ є забезпечення ефективного впровадження рівного підходу для створення гарантій рівних прав і можливостей

особистості незалежно від її статі. Гендерна політика в ДПСУ виходить не тільки з реалізації чинника затребуваності прикордонників жіночої статі, легітимізації їх статусу тощо. Вона є діяльністю щодо ліквідації дисбалансу жіночого представництва у військовому середовищі, практикою оптимальної організації життєдіяльності в ньому, яка покликається на статеві відмінності та одночасно враховує аргумент справедливості (рівні права та можливості для кожної особи, незалежно від статі), а також аргумент ефективності (залучення соціального та професійного потенціалу жінок у оборонній сфері) [8].

Вищезазначене засвідчує актуалізацію наукових проблем, що пов'язані з ефективною підготовкою жіночого контингенту ДПСУ, ЗСУ, інших військових формувань до професійної діяльності. Передусім, це стосується проблем педагогіки професійної освіти, зокрема в аспекті використання засобів і методів фізичної культури при підготовці майбутніх офіцерів-жінок до професійної діяльності під час їхнього навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти.

Зазначене зумовлено тим, що заняття фізичними вправами у різних формах організації продовжують залишатися одним із найбільш важливих засобів професійного становлення майбутнього військового офіцера та військовослужбовця. Підтверджують зазначене комплекс документальних матеріалів, зокрема Наказ Міністерства Оборони України «Про затвердження Концепції розвитку фізичної підготовки і спорту у ЗСУ до 2020 року» [17], а також «Настанова з фізичної підготовки у ЗСУ (НФП-2009)» [18] та її вдосконалена версія – НФП-2014 [19].

Аналізуючи інформацію літературних джерел встановили, що дотепер пошукова діяльність науковців у означеному напрямі відзначається лише декількома дослідженнями. Зокрема, фізичній підготовці жіночого контингенту ЗСУ, як складової системи їх професійної діяльності, було присвячено дисертаційну роботу О. М. Боярчука [6], навчально-методичний посібник С. В. Романчука зі співав [25; 32].

Деякі шляхи розв'язання проблеми вдосконалення фізичної підготовки курсантів-жінок військових закладів вищої освіти ЗСУ запропоновано В. Б. Добровольським [10].

Що стосується вдосконалення системи фізичної підготовки жіночого контингенту ДПСУ, то тут можна відзначити таке. На сучасному етапі питання фізичного виховання старшого, молодшого командного складу, військовослужбовців та майбутніх офіцерів ДПСУ є одним із пріоритетних [24; 29]. Але стан розв'язання означеної наукової проблеми далекий від необхідного, причому навіть без урахування статі майбутніх офіцерів та військовослужбовців ДПСУ. В останньому випадку відзначимо, що переважна більшість робіт адресована майбутнім офіцерам-чоловікам. Так, підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного самовдосконалення, а саме проблемі визначенню педагогічних умов реалізації цього процесу під час навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти, присвячено дослідження О. П. Гнидюк [7]. Реалізації фізичної підготовки під час навчання майбутніх офіцерів-прикордонників, що за організацією і змістом є професійно-особистісною, присвячено дослідження І. І. Маріонди [14].

Деякі дослідники [28] наголошують на тому, що в процесі фізичної підготовки у майбутніх офіцерів-прикордонників необхідно формувати готовність до самопізнання. Інші дослідники [16] пропонують у процесі фізичної підготовки використовувати розроблену методику і визначені педагогічні умови, пов'язані з розвитком професійної компетентності майбутніх магістрів управління органами охорони державного кордону. Але найбільш глибоко питання фізичної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників під час навчання розглядається у працях А. Мельнікова зі співав [41; 44-47], але в першу чергу – пов'язані з концептуальними положеннями підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного виховання особового складу.

Водночас відзначаємо, що в наявних літературних джерелах [2; 4; 5; 11; 25; 26; 36; 42] наголошується на недопущенні уніфікації, передусім змісту фізичної підготовки чоловічого та жіночого контингенту, причому різних військових формувань. Ураховуючи це можна зазначити, що дотепер у професійній педагогіці практично повністю відсутні дослідження, присвячені проблематиці фізичної підготовки жіночого контингенту ДПСУ, у тому числі майбутніх офіцерів-жінок, які навчаються в спеціалізованому закладі вищої освіти.

Так, дотепер маємо тільки дослідження О. В. Селіванової [27], спрямоване на вирішення проблеми формування професійної готовності курсантів-дівчат до прикордонної служби під час навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти.

Окремі аспекти проблеми використання занять фізичними вправами для вирішення певних завдань під час навчання майбутніх офіцерів-жінок ДПСУ порушено у дослідженні В. Слюсарчука, Г. Єдинака [48]. Зокрема, за результатами аналізу й узагальнення літературних джерел автори роблять такий висновок: на сучасному етапі існують певні доробки з фізичного виховання майбутніх офіцерів жіночої статі ЗСУ, в яких одна з провідних ідей полягає у необхідності диференціації змісту цього процесу за ознакою статі. Водночас, актуальною є наукова проблема, пов'язана з фізичним виховання курсантів жіночої статі, які навчаються в закладі вищої військової освіти ДПСУ, зокрема з підходами до формування і реалізації змісту процесу на етапах навчання.

Деякі дослідники зазначають [6, 4], що багато військових професій, до яких залучено жінок, не вимагають граничної чи наближеної до неї мобілізації фізичних можливостей. Вимоги до них, у більшості випадків, знаходяться на рівні 30 % від максимального значення. Але це не знижує потреби у використанні засобів фізичної культури для забезпечення належного рівня їхньої професійної працездатності. У зв'язку із зазначеним цей автор відзначає, що дотепер не розв'язано такі проблеми: вдосконалення підходів до побудови процесу фізичної підготовки жінок, які є військовослужбовцями; перевірка ефективності чинного організаційно-методичного підходу до занять з фізичної підготовки, який практично не відрізняється від характерного для військовослужбовців-чоловіків; конкретизація негативного впливу на організм військовослужбовця-жінки гіподинамічного режиму її професійної діяльності, що суттєвіший, ніж у військовослужбовця-чоловіка, та параметрів навантажень для відновлення знижених функцій.

Водночас, проведеним аналізом літературних джерел встановлено, що дотепер не одержала належного розв'язання проблема формування у військовослужбовця-жінки знань й умінь реалізовувати самостійні заняття фізичними вправами у вільний від професійної діяльності час, а також розроблення ефективних програм профілактики такими заняттями негативних наслідків тривалої дії на організм гіподинамії, збереження та поліпшення репродуктивного здоров'я.

Крім цього, не менш важливими залишаються проблеми, пов'язані з використанням занять фізичними вправами для успішного оволодіння курсантами-дівчатами військовою професією під час навчання у спеціалізованих закладах вищої освіти, а також із забезпеченням їм високого рівня розвитку показників фізичного стану, зокрема фізичної підготовленості, фізичної працездатності, функціональних можливостей окремих систем організму як провідних чинників формування та підтримання на високому рівні стану здоров'я [20; 21; 26].

Певною мірою підтверджують актуальність означеної проблематики дані, одержані дослідниками під час вивчення ефективності чинної системи фізичної підготовки курсантів-дівчат на етапах навчання у закладах вищої освіти ЗСУ [2; 6; 22; 25; 26]. Зокрема ці автори наголошують на низькій ефективності чинної системи фізичної підготовки у вирішенні завдань, що пов'язані з формуванням професійної компетентності майбутніх військових офіцерів-жінок. При цьому, на думку деяких дослідників [10, 16] досвід фізичного виховання студенток цивільних закладів вищої освіти не можна використати ефективно, що зумовлено, передусім специфікою військових професій та організаційними особливостями таких занять у спеціалізованих закладах вищої військової освіти.

Що стосується досвіду країн Північноатлантичного альянсу, то за інформацією деяких дослідників [10; 26; 36; 37; 43] один із підходів до фізичної підготовки військовослужбовців-жінок передбачає її реалізацію разом із військовими-чоловіками, інший підхід – дещо відмінні засоби й організаційні особливості. Водночас, незалежно від підходу відмінністю відзначаються нормативи оцінок їхньої фізичної підготовленості [11; 25; 32].

Висновки: 1. Реалізація гендерної політики у ДПСУ, ЗСУ, інших воєнізованих формувань призвела до значного збільшення жінок поміж військовослужбовців, молодшого і старшого керівного складу із подальшою тенденцією до такої зміни. 2. Виявленій зміні не відповідає стан розв'язання проблеми, пов'язаної з розробленістю високоєфективних програм фізичної підготовки військовослужбовців-жінок узагалі та майбутніх офіцерів-жінок ДПСУ під час їхнього навчання в спеціалізованому закладі вищої освіти, зокрема. 3. Необхідність розроблення таких програм зумовлена тим, що вони повинні відрізнятися від пропонованих військовослужбовцям-чоловікам і одноліткам-студенткам цивільних закладів вищої освіти, передусім організаційно-методичними та певною мірою змістовими характеристиками у зв'язку з комплексом морфофункціональних особливостей та зумовлених професією функцій.

Подальші дослідження необхідно спрямувати на розроблення педагогічних технологій та програм фізичної підготовки певної спрямованості для військовослужбовців-жінок усіх воєнізованих формувань взагалі та ДПСУ зокрема.

References

1. Адамчук О. В., Мірошніченко А. А. Гендерний підхід до професійної діяльності. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький : Видавництво НаДпсу, 2018. С. 14-15.
Adamchuk, O. V., & Miroshnychenko, A. A. (2018). Gendernyi pidkhid do profesiinoi diialnosti. [Gender approach to professional activity]. *Realizatsiia hendernoi polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektyvy: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the present stage of society development: state, problem, prospects: thesis of reports*. Khmelnytskyi, Ukraine : Publishinghouse NASBGSU, 14–15.

2. Афонін В. М., Кізло Л. М., Федак С. С. Психічний стан та результативність фізичної діяльності військовослужбовців. *Молода спортивна наука України*. 2013. Випуск 17. Т. 2. С. 10-14.
Afonin, V. M., Kizlo, L. M., & Fedak, S. S. (2013) Psykhichnyi stan ta rezultatyvnist fizychnoi diialnosti viiskovosluzhbovtstv [Psychic state and productivity of soldiers' physical training]. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy – Young sport science of Ukraine*, issue 17, vol. 2, 10–14.
3. Біла книга-2017. *Збройні Сили України: щорічник*. Київ : Преса України, 2018. 152 с.
Bila knyha-2017. [White book – 2017]. *Zbroini Syly Ukrainy: shchorichnyk* [Armed forces of Ukraine: annual]. Kyiv, Ukraine: Press of Ukraine.
4. Білявець С. Я. Тенденції професійної підготовки фахівців прикордонних відомств у провідних країнах Європи в ХХ-ХХІ століттях. *Молодий вчений*. 2017. № 7 (47). С. 257–262.
Biliavets, S. Ya. (2017) Tendenczii profesijnoi pidgotovki faxivciv prikordonnih vidomstv u providnih krainah Evropi v XX-XXI stolittiakh [Tendencies of masters' professional training of boundary departments in leading European countries in XX-XXI centuries]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 7(47), 257–262.
5. Божко С. А. Технологія формування професійно значущих умінь майбутніх офіцерів в процесі спеціальної фізичної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2013. 20 с.
Bozhko, S. A. (2013). Tehnolohiia formuvannia profesiino znachushchikh umin maibutnikh ofitseriv v protsesi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Technology of the development of future officers' professionally meaningful skills during special physical training]: Extended abstract of candidate's thesis. Pereiaslav-Khmelnyskyi, Ukraina : H. Skovoroda Pereiaslav-Khmelnyskyi State Pedagogical University.
6. Боярчук О. М. Фізична підготовка жіночого контингенту Збройних сил України в системі професійної діяльності: дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова Національного авіаційного у-ту. Житомир, 2009. 243 с.
Boiarchuk, O. M. (2009) Fizychna pidhotovka zhinochoho kontynhentu Zbroinikh syl Ukrainy v systemi profesiinoi diialnosti [Women's physical training of Armed forces of Ukraine in the system of professional activity]: Candidate's thesis. Zhytomyr, Ukraine : S. P. Koroliov Zhytomyr Military Institute of National Air University.
7. Гнидюк О. П. Педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного самовдосконалення: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2015. 20 с.
Hnydiuk, O. P. (2015). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv do fizychnoho samovdoskonalennia [Pedagogical conditions of future frontier guards' training to physical self-development]: Extended abstract of candidate's thesis. Khmelnytskyi, Ukraine : Bogdan Khmelnytskyi National Academy of State Ukrainian Border Guard Service.
8. Дармороз М. М., Добровольський А. Б. Розвиток гендерної політики у Державній прикордонній службі України. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький : Видавництво НаДпсу, 2018. С. 82–83.
Darmoroz, M. M., & Dobrovolskyi. A. B. (2018) Rozvytok hendernoї polityky u Derzhavnii trykordonnii sluzhby Ukrainy. [The development of gender policy at State Ukrainian Border Guard Service]. *Realizatsiia hendernoї polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektyvy: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the present stage of society development: state, problem, prospects: thesis of reports*. Khmelnytskyi, Ukraine : Publishing house NASBGSU, 82–83.
9. Деркач О. В. Про посилення гендерного чинника в Державній Прикордонній Службі України. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький: Видавництво НаДпсу, 2018. С. 97–100.
Derkach, O. V. (2018). Pro posylennia hendernoho chynnyka v Derzhavnii Trykordonnii Sluzhbi Ukrainy. [About increasing of gender factor at State Ukrainian Border Guard Service.]. *Realizatsiia hendernoї polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektyvy: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the present stage of society development: state, problem, prospects: thesis of reports*. Khmelnytskyi. Ukraina : Publishing house NASBGSU, 97–100.
10. Добровольський В. Б. Удосконалення фізичної підготовки курсантів-жінок вищих військових навчальних закладів: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2018. 230 с.
Dobrovolsky, V. B. (2018). Udoskonalennia fizychnoi pidhotovky kursantiv-zhinok vyshchikh viiskovykh navchalnykh zakladiv [Improvement of physical training of female cadets of higher military educational institutions] Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine : Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

11. Єдинак Г. А., Приступа Є. Н. До питання про вдосконалення системи оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців Збройних Сил України. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 4 (20). С. 276–280.
Yedynak, G. A., & Prystupa, Ye. N. (2012). Do pitannia pro vdoskonalennia systemy otsiniuvannia fizychnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtsiv Zbroinykh Syl Ukrainy. [On the question of improving physical fitness assessment of the Armed Forces of Ukraine]. *Fizychnе vihovannya, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi – Physical education, sports and health culture in modern society*, 4 (20), 276–280.
12. Кіреєва О. С. Професійна діяльність військовослужбовців Державної прикордонної служби України: гендерний аспект. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький: Видавництво НаДпсу, 2018. С. 126–128.
Kireieva, O. S. (2018) Profesiina diialnist viiskovosluzhbovtsiv Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy: hendernyi aspekt. [Professional activity military personnel of the state border service of Ukraine: gender aspect.]. *Realizatsiia hendernoї polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektvyu: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the current stage of society development: present state, problems, prospects: thesis abstract*. Khmelnytskyi. Ukraine: Publishing house NASBGSU. 126–128.
13. Лебедева Л. Е., Рахімова О. К. Досвід Європейського Союзу у питаннях гендерної рівності. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький : Видавництво НаДпсу, 2018. С. 161-163.
Lebedieva, L. E., & Rakhimova, O. K. (2018). Dosvid Yevropeiskoho Soiuzu u pytanniakh hendernoї rivnosti. [The European Union's Experience in Gender Equality.] *Realizatsiia hendernoї polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektvyu: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the current stage of society development: present state, problems, prospects: thesis abstract*. Khmelnytskyi. Ukraine : Publishing house NASBGSU. 161–163.
14. Маріонда І. І. Професійно-особистісна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2011. 20 с.
Marionda, I. I. (2011) Profesiino-osobystisna fizychna pidhotovka maibutnix ofitseriv-prykordonnykiv [Vocational and personal physical training of future border guard officers]. Extended abstract of candidate's thesis. Khmelnytskyi, Ukraine : National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bogdan Khmelnytskyi.
15. Мельніков А. В. Концептуальні положення підготовки майбутніх офіцерів державної прикордонної служби України до фізичного виховання особового складу. *Вісник Кам'янець-Подільського нац. у-ту. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2018. Випуск 11. С. 233–245.
Melnikov, A. V. (2018). Kontseptualni polozhennia pidhotovky maibutnix ofitseriv derzhavnoi prykordonnoi sluzhbi Ukrainy do fizychnoho vykhovannia osobovoho skladu [Conceptual positions preparation of the future border guard officers' training in the sphere of units' personnel physical education]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho nats. u-tu. Fizychnе vykhovannia, sport i zdorovia liudyny – Bulletin of Kamianets-Podilsky National University. Physical education, sports, and human health*, issue 11, 233–245.
16. Мішенюк Р. М. Розвиток професійної компетентності майбутніх магістрів управління органами охорони державного кордону у процесі фізичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2015. 20 с.
Misheniuk, R. M. (2015). Rozvytok profesiinoї kompetentnosti maibutnix mahistriv upravlinnia orhanamy okhorony derzhavnoho kordonu u protsesi fizychnoi pidhotovky [Development of the professional competence of future masters of state border guard authorities in the process of physical training]. Candidate's thesis. Khmelnytskyi, Ukraine : National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bogdan Khmelnytskyi.
17. Наказ Міністерства Оборони України від 13.05.2016 року № 257 «Про затвердження Концепції розвитку фізичної підготовки і спорту у Збройних Силах України до 2020 року» [Електронний ресурс]. *Законодавство України*. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0257322-16>
Nakaz Ministerstva Oborony Ukrainy vid 13.05.2016 roku № 257 «Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku fizychnoi pidhotovky i sportu u Zbroinykh Sylakh Ukrainy do 2020 roku» [Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated May 13, 2016, № 257 «On approval of the Concept of development of physical training and sports in the Armed Forces of Ukraine for the period up to 2020»]. (2016, May 13). *Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0257322-16>

18. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2009). Київ : Міністерство оборони України, 2009. 234 с.
Nastanova z fizychnoi pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [A manual for physical training in the Armed Forces of Ukraine] (2009). Kyiv, Ukraine : Ministerstvo oborony Ukrainy.
19. Настанова з фізичної підготовки в Збройних Силах України. Київ: Міністерство Оборони України, 2014.
Nastanova z fizychnoi pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [A manual for physical training in the Armed Forces of Ukraine] (2014). Kyiv, Ukraine : Ministerstvo oborony Ukrainy.
20. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : монографія. Київ : СПД Чалчинська Н. В., 2014. 340 с.
Nosko, M. O. (2014). Zdorov'язberezhuvalni tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni: monohrafiia [Healthcare-saving technologies in physical education : monograph]. Kyiv, Ukraine : PB Chalchynska N. V.
21. Овчарук І. С., Єдинак Г. А. Моделювання параметрів занять з фізичної підготовки курсантів, майбутніх фахівців з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: метод. рекомендації. Кам'янець-Подільський : ПП Зарицький А. В., 2007. 118 с.
Ovcharuk, I. S., & Yedynak, G. A. (2007). Modeliuvannya parametriv zaniat z fizychnoi pidhotovky kursantiv, maibutnikh fakhivtsiv z likvidatsii naslidkiv nadzvychainykh sytuatsii: metodychni rekomendatsii [Simulation of the parameters of classes for physical training of cadets, future specialists in the field of emergency response: methodical recommendations]. Kamianets-Podilskyi, Ukraine : PB Zarytskyi A V.
22. Одеров А. М., Логінов Д. О. Методики перевірки та оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців як складова їх професійної підготовки [Електронний ресурс]. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2013. Випуск 112 (2). С. 203–207. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPN_2013_112\(2\)_48.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPN_2013_112(2)_48.pdf) (дата звернення: 15.02.2019).
Oderov, A. M., Lohinov, D. O. (2013) Metodyky perevirky ta otsiniuvannya fizychnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtziv yak skladova iikh profesiinoi pidhotovky [Method of inspection and evaluation of physical preparedness servicemen as a part of their training]. *Visnyk Chernihivckoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. Fizychno vykhovannia ta sport. – Bulletin of Chernihiv National T.H. Shevchenko Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences. Physical education and sports*. Issue 112 (2), 203–207. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPN_2013_112\(2\)_48.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPN_2013_112(2)_48.pdf)
23. Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 25 квітня 2018 р.). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. 336 с.
Realizatsiia hendernoii polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektyvy: tezy dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Khmelnyskyi, the 25th of April, 2018). [Implementation of gender policy at the current stage of society development: present state, problems, prospects: thesis abstract of International Scientific and Practical Conference] (2018). Khmelnytskyi, Ukraine : Publishing house NASBGSU.
24. Робоча програма навчальної дисципліни «Фізичне виховання, особиста безпека та застосування сили» для курсантів НАДПСУ імені Богдана Хмельницького. Хмельницький: НАДПСУ, 2013. 47 с.
Robocha programa navchalnoi dystsypliny «Fizychno vykhovannia, osobysta bezpeka ta zastosuvannia syly» dlia kursantiv NADPSU imeni Bohdana Khmelnytskoho [Work program of educational discipline «Physical education, personal safety and use of force». For cadets of NASBGSU named after Bohdan Khmelnytskyi] (2013). Khmelnytskyi, Ukraine : NASBGSU.
25. Романчук С. В., Боярчук О. М. Фізична підготовка жіночого контингенту Збройних Сил України: навч. метод. посіб. Житомир: ЖВІ НАУ, 2008. 160 с.
Romanchuk, S. V., & Voiarchuk, O. M. Fizychna pidhotovka zhinochoho kontynhentu Zbroinykh Syl Ukrainy: navchalno-metodychnyi posibnyk [Physical training of the female contingent of the Armed Forces of Ukraine: training-methodical manual.] (2008). Zhytomyr, Ukraine : ZhMI NAU.
26. Романчук С. В. Теоретико-методологічні засади фізичної підготовки курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ Збройних сил України: дис... д-ра наук з фіз. виховання і спорту. 24.00.02. Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Львів, 2013. 491 с.
Romanchuk, S. V. (2013) Teoretyko-metodolohichni zasady fizychnoi pidhotovky kursantiv viiskovykh navchalnykh zakladiv Sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Ukrainy [Theoretical and methodological basis of cadets' physical training of military education establishments of the Land Forces of Ukraine]. Doctor's thesis Lviv, Ukraine : Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy.

27. Селіванова О. В. Формування професійної готовності курсантів-дівчат до прикордонної служби: дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Національна академія держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2006. 196 с.
Selivanova, O. V. (2006). Formuvannia profesiinoi hotovnosti kursantiv-divchat do prykordonnoi sluzhby [Forming of the professional readiness of the cadet-girls to the Frontier Service]. Candidate's thesis. Khmelnytskyi, Ukraine : National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi.
28. Сивохоп Е. М. Формування готовності до самопізнання майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі фізичної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. академія Держ. прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2010. 20 с.
Syvokhop, E. M. (2010). Formuvannia hotovnosti do samopiznannia maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv u protsesi fizychnoi pidhotovky [Formation of the readiness for self-knowledge among the intending border-guard officers in the process of physical training]. Extended abstract of candidate's thesis. Khmelnytskyi, Ukraine : National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi.
29. Статут Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. 2017. 43 с. [Електронний ресурс]. *Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького*. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/statut-nadpsu.pdf>
Statut Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmelnytskoho [Statute of National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi]. (2017, December 12). *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmelnytskoho – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi*. Retrieved from <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/statut-nadpsu.pdf>
30. Стратегія розвитку Державної прикордонної служби. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.11.2015. № 1189-р. [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-%D1%80> (дата звернення –13.02.2019)
Stratehiia rozvytku Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby. Shvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.11.2015 [The State Border Guard Service development strategy. Approved the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 23.11.2015 № 1189-r.] (2015, November 23). *Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-%D1%80>
31. Торічний О. В. Особливості гендерної політики у Державній прикордонній службі України. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький : Видавництво НаДпсу, 2018. С. 270–271.
Torichnyi, O. V. (2018). Osoblyvosti hendernoї polityky u Derzhavnii prykordonnii sluzhbi Ukrainy [Peculiarities of gender policy in the State Border Guard Service of Ukraine]. *Realizatsiia hendernoї polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektivy: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the current stage of society development: present state, problems, prospects: abstract of papers*. Khmelnytskyi, Ukraine : Publishing house NASBGSU. 270–271.
32. Фізична підготовка жіночого контингенту Збройних Сил України в системі професійної діяльності: навч.-метод. посібник. За ред. М. Ф. Пічугіна, В.М. Романчука, С. В. Романчука та ін. Житомир: ЖВІ НАУ, 2009. 160 с.
Pichuhin, M. F., Romanchuk, V. M., & Romanchuk, S. V. (2009). Fizychna pidhotovka zhinochoho kontynhentu Zbroinykh Syl Ukrainy v systemi profesiinoi diialnosti: navch.-metod. posibnik [Physical training of women's contingent in the system of professional activity of Military Forces of Ukraine: training-methodical manual]. Zhytomyr, Ukraine : ZhMI NAU.
33. Чупрінова Н. Ю. Жінки та армія: до проблеми гендерної рівності в арміях світу та України. *Реалізація гендерної політики на сучасному етапі розвитку суспільства: стан, проблеми, перспективи: тези доповідей*. Хмельницький : Видавництво НаДПСУ, 2018. С. 290–293.
Chuprinova, N. Yu. (2018). Zhinky ta armiia: do problemy hendernoї rivnosti v armiiah svitu ta Ukraini. [Women and the Army: to the issue of gender equality in the armies of the world and Ukraine]. *Realizatsiia hendernoї polityky na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva: stan, problemy, perspektivy: tezy dopovidei – Implementation of gender policy at the current stage of society development: present state, problems, prospects: abstract of papers*. Khmelnytskyi, Ukraine : Publishing house NASBGSU. 290–293.
34. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті: навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2013. 280 с.

- Shyian, B. M., Yedynak, H. A., & Petryshyn, Yu. V. (2013). *Naukovi doslidzhennia u fizychnomu vykhovanni ta sporti : navchalnyi posibnyk* [Scientific research in physical education and sports: textbook]. Kamianets-Podilskyi, Ukraine : LTD «RutaPress».
35. Creswell, J. W. (2013). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. London, UK : Sage publications.
36. Duncan, A. G. (2016). *The military education of junior officers in the Edwardian Army*. Birmingham, UK : History Department College of Arts and Law University.
37. Hao, X., & Yin-shan, L. (2015). On Optimizing the Identity Education Environment of the Chinese Dream for the Young Officers and Soldiers of Border-control Forces the Public Security. *J of Chinese People's Armed Police Force Academy*, 3, 30–34.
38. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Законодавство України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-viii> (дата звернення –13.02.2019)
Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo zabezpechennia rivnykh prav i mozhlyvostei zhinok i cholovikiv pid chas prokhodzhennia viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh Ukrainy ta inshykh viiskovykh formuvanniakh. *Zakonodavstvo Ukrainy* [On Amendments to Some Laws of Ukraine on Equal Rights and Opportunities for Women and Men in the Armed Forces of Ukraine and other military formations. Legislation of Ukraine.] (2018, September 06) *Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2523-viii>
39. Виступ Президента у Парламенті щодо закріплення у Конституції стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та НАТО [Електронний ресурс]. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL : <https://www.president.gov.ua/videos/vistup-prezidenta-u-parlamenti-shodo-zakriplennya-u-konstitu-1326> (дата звернення – 13.02.2019)
Vystup Prezydenta u Parlamenti shchodo zakriplennia u Konstytutsii stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta NATO [Speech by the President in Parliament on the consolidation in the Constitution of the strategic course of the state on gaining full-fledged membership of Ukraine in the European Union and NATO] (2019, February 07). *Ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy – Official online representation of the President of Ukraine*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/videos/vistup-prezidenta-u-parlamenti-shodo-zakriplennya-u-konstitu-1326>.
40. У Збройних силах України нині служать 55 тисяч жінок [Електронний ресурс]. *Громадське телебачення*. URL : <https://hromadske.ua/posts/u-zsu-sluzhat-55-tisyach-zhinok-poroshenko> (дата звернення – 13.02.2019)
U Zbroinykh sylakh Ukrainy nyni sluzhat 55 tysiach zhinok [The Armed Forces of Ukraine now employs 55,000 women] (2018, October 13). *Hromadske telebachennia – Public television*. Retrieved from <https://hromadske.ua/posts/u-zsu-sluzhat-55-tisyach-zhinok-poroshenko>
41. Yedynak, G., Galamandjuk, L., Kyselytsia, O., Nakonechnyi, I., Hakman, A., & Chopik, O. (2017). Special aspects of changes in physical readiness indicators of young men with different somatotypes between 15 and 17 years of age. *J of Physical Education and Sport*, 17(4), 2690–2696. doi:10.7752/jpes.2017.04311
42. Kennedy, G., & Neilson, K. (2002). *Military Education: Past, Present, and Future*. London, UK: Greenwood Publishing Group.
43. Larkin, C. P. (2010). *Combat fitness a concept vital to national defense*. Hampton, VA: National Defense University, Joint Forces Staff College.
44. Melnykov, A., & Rybak, L. (2016). Formation of the processual component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *J of Education, Health and Sport*, 6(11), 966–976. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544032>
45. Melnykov, A., & Rybak, L. (2016). Formation of the cognitive component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *J of Education, Health and Sport*, 6(12), 983–995. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544126>
46. Melnykov, A., & Rybak, L. (2017). Formation of the motivational and value component of future border guard officers' readiness for physical education of personnel. *J of Education, Health and Sport*, 7(12), 665–675. doi: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2544196>

47. Melnykov, A., Yedynak, G., Galamandjuk, L., Blavt, O., Duditska, O., Koryagin, V., Balatska, L., & Mazur, V. (2018). Factors that influence change in cadets' physical preparation during the first half of study at the military academy. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(2), 781–786. doi:10.7752/jpes.2018.02115
48. Sliusarchuk, V., Iedynak, G. (2015). Physical education of future woman-officers of the state border service for formation of readiness to physical self-development at academy education as a pedagogical problem. *J of Education, Health and Sport*, 5(7), 690–698. doi: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2539671

Nosko M.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9903-9164>
the existing member (academician) of Ukrainian NAPS,
Doctor of Sciences, Professor, T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: rektor@chnpu.edu.ua

Halamanzhuk L.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9359-7261>
Doctor of Sciences, associate professor,
Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education
Ivan Ohiienko Kamianets-Podilskyi National University
(Kamianets-Podilskyi, Ukraine) E-mail: yedinak.g.a@gmail.com

Nosko Yu.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-1077-8206>
Scopus-Author ID 56880366900
PhD in Pedagogic sciences
Associate Professor at the Department of preschool and primary education,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: ulianosko5@gmail.com

THE WAY OF SOLUTION TO THE PROBLEM OF REALIZATION THE PROCESS OF GIRLS' PHYSICAL TRAINING DURING THE STUDYING AT DIFFERENT SPECIALIST HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

According to the facts from literary sources it is studied the way of solution to the problem of how to design and implement the technologies and programs of servicewomen's training during practical activity at the stage of professional development as well at the time of studying at specialist higher educational establishments. It is analyzed 48 sources of information and determined, that the realization of gender politics in all military organizations has led to considerable increase of women among junior and senior staff of soldiers. In this regard it is important to produce the programs of physical training, that take into account different peculiarities such as organizational and methodological, meaningful and also complexes of morphofunctional features and functions predetermined by the profession. It is necessary to shape the willingness to self-consciousness in future frontier guards during physical training. Also to use the developed methodology and distinct pedagogical conditions related to the progress of professional competence of future masters of administration at the Ukrainian state border defense. The question of future frontier guards' physical training the most deeply connects to conceptual foundations of preparation the staff to physical education.

At the same time it is put an emphasis on the non-admission of regularization, particularly on the content of physical training of different men and women's military formations. Taking this fact into consideration, it is admitted that till now there are not any investigations in pedagogics, which are devoted to the problem of physical training of women's group at State Ukrainian Border Guard Service, as well future female officers, who study at specialist higher educational establishment.

Key words: girls, the military, Border Guard Service, physical training, separate programmers, higher educational institution.

Стаття надійшла до редакції 01.05.2019 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **О. К. Проніков**